

ФУНКЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ПОСТТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті досліджено проблеми визначення та реалізації стратегічних цілей економічного розвитку України в умовах завершення перехідного періоду, роль та місце держави, зокрема її бюджетної політики, у забезпеченні конкурентоспроможності національної економічної та соціальної системи в умовах глобалізації та інформатизації світового господарства.

Ключові слова: бюджетна політика, добробут, економічне зростання, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, постіндустріальне суспільство, податкова політика, стратегічні пріоритети, соціалізація, соціальне ринкове господарство, соціальні стандарти, формальні інститути, функції держави.

В умовах фактичного завершення процесу формування інституціональних основ нової економічної системи в Україні вона починає функціонувати в координатах стратегічних цілей і завдань, пов'язаних із перетворенням країни на потужну конкурентоспроможну силу, суб'єкта світових відносин, що передбачає, по-перше, забезпечення нової якості економічного зростання, по-друге, вихід на рівень європейської системи соціальних стандартів і, по-третє, домінування в країні формальних інститутів у всіх сферах суспільного життя, що гарантуватиме верховенство закону над силою звички, традиції, які не завжди за суттю та формою прояву є адекватними потребам сьогодення.

Практика функціонування господарських систем постіндустріального типу свідчить про існування певних стратегічних пріоритетів, дотримання яких дозволяє розвиненням країнам утримувати лідерство, як в економіці, так і в соціальній сфері. Сутність таких пріоритетів полягає, насамперед, у забезпеченні рівня збалансованості впливу тієї чи іншої мети та державної програми, як засобу реалізації цієї мети, на економічну ефективність і розподіл доходів. Саме тому Дж. Стігліц, наприклад, вважав стратегічною (основною) метою економіки добробуту, а саме така економіка передбачається в Україні в рамках її соціалізації, — створення структури, при якій згадані вище критерії «можуть застосовуватися систематично» [1]. Отже, економічна стратегія урядів полягає у визначенні довготривалих, найбільш принципових та важливих намірів і планів стосовно виробництва, доходів і витрат, бюджету, податків, інвестицій, цін, розвитку соціального середовища функціонування людини тощо.

Сьогодні можна говорити про те, що значна частина перехідних пріоритетних цілей трансформаційного періоду в Україні в цілому реалізована. Серед них можна назвати такі, як: забезпечення системних інституціональних перетворень, кардинальних змін у системі відносин власності; зміна форм і методів державного регулювання економіки; розвиток конкуренції на основі роздержавлення і приватизації, створення системи антимонопольного регулювання тощо. Однак, на наш погляд, так і не були реалізовані, а часом навіть не сформульовані, відповідні моделі цілеполагання щодо таких стратегічних цілей, як структурна перебудова економіки та ліквідація структурних деформацій; формування ефективної системи стимулів на мікро- та макrorівнях для залучення інвестицій, насамперед, у пріоритетні галузі науки та виробництва; забезпечення стійкого економічного розвитку національної економіки та нової його якості; визначення пріоритетів соціальної політики; фор-

мування нової якості зовнішньоекономічних відносин. Тому стратегічні цілі посттрансформаційного розвитку економіки України, власне тотожні із стратегічними пріоритетами функціонування економіки розвинених країн, доповнюються низкою нереалізованих завдань і цілей перехідного періоду.

Реалізація такої складної структури стратегічних, отже пріоритетних, цілей передбачає не тільки збереження, але й, до певної межі, зростання економічної ролі та функцій держави. До речі, тлумачення поняття *функція* дозволяє розглядати її не лише як «обов'язок, коло діяльності, призначення, роль», але й як залежну змінну величину, яка змінюється внаслідок зміни іншої величини, що називається аргументом. У нашому випадку йдеться про зміну, розвиток, розширення функцій фінансової, фіскальної, податкової, бюджетної політики держави у зв'язку з ускладненням стратегічних завдань та цілей посттрансформаційного періоду. Зокрема, слід остаточно розв'язати проблему загальної переорієнтації фіскальної політики, «яка безпосередньо пов'язана з визначенням і реалізацією законів формування та використання державного бюджету і податкової системи в інтересах забезпечення економічного росту, соціальної стабільності, функціонування державних інститутів, як гаранта цивілізованого розвитку суспільства в цілому» [2].

Вирішення такої проблеми пов'язане не тільки із визначенням і реалізацією мотиваційних, стимулюючих функцій фінансово-бюджетної політики, але й, насамперед, із усвідомленням того, які пріоритетні сфери економічної політики, пріоритетні галузі національної економіки, пріоритетні продукти слід у першу чергу підтримувати за допомогою цих стимулюючих функцій. Ми не можемо погодитися з дослідниками, які вважають, що сучасна промислова політика має бути пов'язана переважно із формуванням системи стимулів для розвитку різних промислових секторів без жорсткого виділення їх пріоритетів [3]. Адже поза визначенням акцентів і концентрації зусиль у такій політиці на підтримці галузей — локомотивів інноваційного розвитку, конкурентоспроможності, зростання добробуту, неможливо розв'язати не тільки проблеми вторинності національної економіки у конкурентному середовищі, але й завдання вищого порядку — формування ознак і підсистем постіндустріального суспільства.

Подібні принципові питання розв'язуються у країнах із зрілою соціально-економічною системою не навмання, не шляхом спроб і помилок. За даними Організації з технологічного розвитку ООН (ЮНІДО) сьогодні понад 40 країн розробляють національні програми з технологічного передбачення, зокрема й регіональні програми, такі, наприклад, як Регіональна програма ЄС «Європа—2010» та інші, у яких прогнозуються та формулюються завдання і методи поєднання технологічного розвитку та його соціально-економічних наслідків, тобто враховується синергетичний ефект соціалізації економіки в умовах подальшого розвитку НТР (табл. 1) [4].

Таблиця 1

ПРИКЛАДИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ІЗ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПЕРЕДБАЧЕННЯ

Країна. Програма	Кількість програм	Сфера застосування
Австрія	7	Технології/Суспільство
Франція (Програма КТ 2005)	9	Суспільство/Сектори народного господарства/Технології
Німеччина (Програма «Делфі» 93)	15	Сектори народного господарства/Технології
Німеччина	2	Суспільство
Угорщина (Програма ТЕР)	7	Суспільство/Сектори народного господарства/Технології
Ірландія	8	Сектори народного господарства/Технології
Португалія	23	Сектори народного господарства
Іспанія	8	Сектори народного господарства
Швеція	8	Суспільство/Сектори народного господарства
Велика Британія (Програма UK2 (1995))	15	Сектори народного господарства
Велика Британія (Програма UK2 (2000))	15	Суспільство/Сектори народного господарства

Наведена вище таблиця свідчить про свідоме та науково обґрунтоване ставлення сучасних держав до реалізації своїх визначальних економічних і соціальних функцій на основі системного передбачення можливих тенденцій і перспектив розвитку країни, розробки макросценаріїв, моделей і Програм такого розвитку (таких, наприклад, як «Тріумфальний ринок») [5]. Остання, зокрема, базується на американській моделі технологічних інновацій та організації виробництва і передбачає швидкий економічний розвиток, хоча й відрізняється від європейських моделей і сценаріїв меншим рівнем соціального захисту населення, що, на наш погляд, компенсується динамічним зростанням якості робочої сили та рівня її зайнятості. Відповідно й основними складовими національної програми, пов'язаної із передбаченнями основних напрямів співпраці держави та приватного капіталу щодо підтримки та підвищення конкурентоспроможності американської економіки, виступають проекти забезпечення пріоритетного розвитку фізичних досліджень, дослідження та розробки високошвидкісних комп'ютерних систем і мереж (мережеві та інформаційні технології), ініціатив у галузі нанотехнологій, сучасної енергетики, водневого палива, технологій щодо змін клімату, внутрішньої безпеки, дослідження космічного простору [6], а не суспільства, що, безперечно, не означає відмови держави від контролю та підтримки соціального розвитку країни.

Отже, стосовно пріоритетних галузей, які передбачають підтримку на рівні застосування усіх основних функцій державної економічної політики, її інвестиційної складової, мабуть великих розбіжностей існувати не може: це освіта, наука, НДДКР, провідні високотехнологічні галузі тощо і, відповідно, їх соціальні складові — рівень життя, соціальні стандарти, розширення поля застосування висококваліфікованої праці, системи соціального партнерства, тобто чинники пов'язані зі становленням і розвитком процесів соціалізації економічного життя.

Однак, на наш погляд, такий рівень визначення пріоритетів доволі абстрактний, адже не вся продукція даних галузей економіки має безпосередньо інноваційний характер, пов'язана із використанням знань для виробництва знань і високотехнологічних, високо вартісних продуктів. Тому, для поглиблення розуміння суті та структури чинників і форм, що визначають основу сучасних складових конкурентоспроможності національної економіки, зростання потреби її соціалізації, конкретизації напрямів економічної політики держави, слід, мабуть використовувати запропоновану Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), міністерством торгівлі США кодифікацію та структурування галузей народного господарства, видів продукції, які безпосередньо характеризують суть, зміст, основні матеріальні результати та поле функціонування так званої «нової економіки» (табл. 2):

Таблиця 2

**ЗАГАЛЬНІ ДЕФІНІЦІЇ ПРОДУКТІВ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАТИСТИЦІ
ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ США [7]**

Код	Визначення
(01) Біотехнологія	Зосереджується на медичному та промисловому застосуванні передових наукових відкриттів у генетиці при створенні нових медикаментів, гормонів та інших терапевтичних продуктів для агрономічного та людського використання
(02) Наука про життя (біохімія, імунологія, генетика, фізіологія, екологія тощо)	Концентрується на застосуванні наукових досягнень (окрім біологічних) у медичній науці. Останні досягнення, наприклад, у візуалізації ядерного резонансу, ехокардіографії та новітній хімії разом із новими методами виробництва для виготовлення медичних препаратів призвели до появи нових продуктів для контролю за знищенням хвороб
(03) Оптико-електроніка	Охоплює електронні продукти і компоненти, що випромінюють та/або поглинають світло. Приклади продуктів, включених до цієї категорії, — оптичні сканери, оптичні СД-програвачі, сонячні елементи, фоточутливі напівпровідники та лазерні принтери

Закінчення табл.2

Код	Визначення
(04) Інформація та комунікації	Зосереджується на продуктах, спроможних обробити великі обсяги інформації за короткий термін. Містить центральні процесори, всі комп'ютери і деякі периферійні пристрої типу дисководів та блоків управління поряд із модемами; факсимільні апарати і телефонні апарати, що переключаються. Приклади інших продуктів, які належать до цієї групи, — радарні апарати та супутники зв'язку
(05) Електроніка	Сконцентрована на новітніх передових розробках у галузі електронних компонентів (за виключенням оптико-електронних компонентів), що сприяють збільшенню продуктивності та ємності, при цьому зменшені у розмірі. Серед продуктів, включених до цієї групи: інтегральні схеми, багатопарові монтажні схеми, компоненти типу конденсаторів і резисторів
(06) Гнучке автоматизоване виробництво	Охоплює досягнення у робототехніці, виробництві верстатів із числовим програмним управлінням (ЧПУ) та подібних автоматизованих промислових продуктів, що сприяють більшій гнучкості виробничого процесу та зменшують людське втручання. Сюди належать роботи, верстати з ЧПУ та виробництво напівпровідників і компоненти верстатів
(07) Передові матеріали	Охоплює останні відкриття в еволюції матеріалів, які враховують подальший розвиток та появу інших передових технологій. Приклад — напівпровідникові матеріали, оптоволоконний кабель і відеодиски
(08) Авіаційно-космічні продукти	Охоплює більшість нових воєнних і цивільних вертольотів, літаків і космічних кораблів (за виключенням супутників зв'язку, що увійшли до групи «Інформація та комунікації»)
(09) Зброя	Передусім охоплює продукти воєнного призначення, включаючи керовані ракети та їх частини, бомби, торпеди, міни, ракетні пускові установки та деяку вогнепальну зброю
(10) Ядерні технології	Охоплює установки для отримання ядерної енергії. Включає ядерні реактори та їх частини, обладнання для розділення ізотопів та контейнери з ядерним паливом. Не включає ядерну медичну апаратуру, що входить до групи «Науки про життя»

Остаточний перелік високотехнологічних продуктів, запропонований ОЕСР, є відносно сумісним із секторальним переліком, оскільки продукція класифікована згідно з секторами, яким вона відповідає. Разом із тим, продуктивний перелік включає окремі продукти, вироблені середньотехнологічними секторами промисловості. Згідно з SITS (Standard International Trade Classification Rev.3 — тризначний код Стандартного міжнародного торгового класифікатора — із 1994 р.), він містить 9 категорій товарів, до яких належить близько 200 найменувань продуктів [8, 9]:

1. Повітряні літальні апарати та космічні кораблі.
2. Комп'ютерна та офісна техніка.
3. Електроніка та техніка зв'язку.
4. Фармацевтичні продукти.
5. Наукові приклади.
6. Електротехнічне обладнання.
7. Хімічні продукти.
8. Неелектрична техніка.
9. озброєння.

Отже, розвинені країни досить давно визначилися із проблемою окреслення пріоритетних галузей і видів продукції, які забезпечують не лише стає економічне зростання, конкурентні переваги, але й, урешті-решт, базу для розвитку працівника, його конкурентоспроможності, добробуту, поле та умови функціонування у координатах соціального капіталу, соціальної конкуренції, про що можуть свідчити й

високі соціальні стандарти — низка формальних інституціональних форм, які забезпечують практичну реалізацію соціалізації економічного життя.

Побудова системи ДМСС, як підкреслюють дослідники цієї проблеми, стає сьогодні головною ланкою нової соціальної політики, найважливішим засобом підвищення керованості соціальними процесами та подолання кризи соціальної сфери [10]. Запровадження єдиної державної системи соціальних стандартів дозволяє, на наш погляд, визначити не лише принципи, критерії та інституціональні норми соціальної політики, але й, у певних рамках, напрями та механізми реалізації фіскальної та інноваційної політики, системи, пов'язані із формуванням стимулюючих механізмів економічної активності працівника.

Основа формування системи ДМСС складає договірний принцип, тобто обов'язковість узгодження інтересів і можливостей усіх суб'єктів економічних та соціальних відносин, у тому числі й органів влади на місцях, що й забезпечує її мотиваційну спрямованість. До основних інституціональних форм мотиваційного характеру у системі ДМСС відносять такі:

- прожитковий мінімум;
- рівень мінімальних доходів (мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія, стипендія тощо);
- структуру системи загальнодоступних безкоштовних послуг усім верствам населення;
- стандарти необхідного рівня якості, вимог та технологій надання соціальних послуг;
- норми забезпечення громадян соціальними послугами та відповідними установами;
- норми кадрового, матеріально-технічного фінансового забезпечення установ соціального обслуговування громадян тощо.

Як вважають дослідники, наповнені відповідним змістом і підтримані бюджетною системою всіх рівнів високі стандарти освіти, охорони здоров'я, якості довколишнього середовища, безпеки, комфортності проживання у певному населеному пункті країни забезпечують стійкий тривалий інтерес до праці, до певного соціального статусу, впливаючи, таким чином на продуктивність праці, на усвідомлення необхідності боротися за місце у системі координат високотехнологічного виробництва цьому середовищі. Можливість досягти, внаслідок своєї праці, високих соціальних стандартів життя, змінити їх на більш високі, привабливі, як з погляду працівника, так і суспільства, стандарти, стає критерієм, стимулом, індикатором, формою реалізації соціальної конкурентності. Отже, система соціальних стандартів формує єдині правила гри, економічної та соціальної конкуренції для всіх учасників економічної діяльності, забезпечує, за допомогою держави, розвиток людського, соціального та інтелектуального капіталу [11].

Реалізація таких функцій системи державних мінімальних соціальних стандартів вимагає поставити в центр фінансової стратегії держави політику доходів і зайнятості. «Саме політика доходів і зайнятості, на думку провідних економістів-фахівців із проблем фінансових відносин, має стати ключовим елементом фінансової стратегії України. Адже, з одного боку, забезпечити потрібний рівень економічного зростання можна тільки на основі реальних стимулів, якими, насамперед, є доходи юридичних і фізичних осіб, а з іншого, саме підвищення рівня добробуту народу, що досягається через зростання доходів, є метою соціально-економічного розвитку». На жаль, зазначають цитовані автори, слід констатувати, що в існуючій моделі фінансових відносин заробітна плата продовжує відігравати другорядну роль, перебуваючи у шкалі пріоритетів на останньому місці після платежів до бюджету та формування прибутку [12]. Водночас, працівник, котрий результатом своєї достатньо кваліфікованої праці має дотацію на оплату житла, не може заплатити за навчання своїх дітей, а заплативши, не отримує гарантії надання освіти конкурен-

тоспроможного на ринку праці рівня тощо, знаходиться у системі таких соціальних стандартів, які не можуть служити базою мотивації праці, адже незначне, як правило, підвищення доходів унаслідок більш високої продуктивності праці тільки погіршує соціальне становище даного працівника за рахунок вилучення в нього права на таку субсидію, втрати частини доходу через зростання ставки податку тощо [13].

За цих умов держава, відкинувши політику нарощування дотацій, преференцій, пільг найбільшим верствам населення, повинна, на основі переорієнтації у бік активної фінансової політики, створювати умови для соціалізації на основі принципів, визначених у свій час представниками Кьольнської економічної школи у Німеччині, погляди яких лягли в основу концепції так званого ордолібералізму та моделі соціального ринкового господарства. Зокрема, ще А. Мюллер-Армак сформулював тезу, згідно якої прагматичне ядро філософії соціального ринкового господарства полягає у взаємодії ринкового механізму та «соціально стурбованої» держави на основі «поєднання принципу свободи ринку із соціальною збалансованістю» [14], в силу чого соціальне ринкове господарство, соціалізація економіки базуються на взаємовпливах таких складових: приватна власність, ринковий механізм, стабільний грошовий обіг, витриманість економічної політики держави, соціальне партнерство, підсистема соціального захисту.

Одним із найбільш важливих елементів концепції, як вважали її засновники (згадуваний вище А. Мюллер-Армак, В. Ойкен, Л. Мікш, Л. Ерхард) мала стати соціальна політика держави, головний принцип якої визначався оригінальним тлумаченням суті соціального ринкового господарства — це економічний ріст завдяки доброякісній конкуренції, а ріст — це передумова добробуту. Зокрема, концепція сформованого суспільства Л. Ерхарда, основною метою якої визначалося подолання протиріч у системі економічних і соціальних інтересів суспільства та забезпечення добробуту усіх його членів, базовими інструментами моделі реалізації проголошених цілей визначала:

- застосування властивих ринку засобів економічної політики;
- відкидання всього, що придушує особисту ініціативу;
- самостійне закладання кожним працюючим *«фундаменту свого майбутнього»*.

«Ми лише тоді повернемо собі свободу та безпеку, — вважав Л. Ерхард, — коли замовкне останній крик до держави про матеріальну допомогу, оскільки така допомога завжди супроводжується накладанням додаткових тягарів на громадянина держави». *«Знову має відродитися (а в Україні сформуватися) принцип, згідно з яким кожний працюючий без милостивої допомоги від держави та без залежності від неї повинен бути здатний своїми силами та знаннями забезпечити власне матеріальне існування та закласти фундамент свого майбутнього»* [15]. Отже, на чільному місці у концепції сформованого суспільства та моделі соціального ринкового господарства стояло завдання створення такої економічної та соціальної системи, яка б, насамперед, забезпечила високий рівень ефективності ринкової економіки, що, безперечно, неможливо в умовах розвитку НТР поза динамічною соціалізацією економіки.

З усього сказаного вище випливає, що фіскальна політика, як сукупність рішень і фінансових заходів держави, спрямованих на регулювання доходів і витрат бюджету з метою досягнення соціально-економічних цілей розвитку суспільства, виконання найважливіших функцій держави, повинна в умовах посттрансформаційного періоду бути, по-перше, активною; по-друге, спрямованою на забезпечення стратегічних, визначальних цілей економічного розвитку, по-третє, саме така її орієнтація може забезпечити реалізацію низки тактичних цілей, пов'язаних із підтримкою бідних, формуванням мотиваційної системи, яка забезпечить узгодження інтересів держави, підприємців, найманих працівників, пенсіонерів тощо, тобто, суспільства.

Оскільки бюджетна політика є складовою широкого інституціонального поля, яке формується на основі реально існуючого в економіці взаємозв'язку таких інститутів, як фінанси, податки, бюджет, економічне зростання, економічний розвиток, отже включає й податкову політику, характеристика функцій бюджетної політики з позицій забезпечення стратегічних цілей посттрансформаційного періоду в Україні вимагає, по-перше визначення принципів і функцій податкової політики, як складової фіскальної, та, у широкому розумінні, фінансової політики, а по-друге, окреслення функцій, які притаманні бюджету з позицій забезпечення економічного зростання та розвитку. При цьому критерієм окреслення визначальних функцій має стати не суто акумулююча, перерозподільна їх роль, як це склалося на даний час, а мотиваційна, стимулююча, така, що націлена на розвиток поля та специфічних інституціональних форм інноваційної економіки.

На нашу думку, серед загально визнаних, так би мовити традиційних, функцій податкової та бюджетної політики — фіскальної, економічного регулювання, вирівнювання доходів [16], в умовах трансформації стратегічних цілей економічного розвитку під впливом потреб інноваційної економіки та завдань посттрансформаційного суспільства слід виділити, сформулювати та використовувати у процесі практичної діяльності функції, які б встановлювали безпосередній зв'язок між такими потребами та можливостями й обов'язками держави, спрямовували дії останньої на узгодження та утримання інтересів суспільства і підприємців у полі інноваційної орієнтованості національного господарства. До таких функцій, на наш погляд, слід, насамперед, віднести: *у податковій системі* — функцію податкового забезпечення інноваційної спрямованості економічного розвитку, яка б синтезувала усі інструментальні можливості податкової системи щодо підтримки інтересу підприємців до інновацій; *у бюджетній політиці* — функцію сприяння соціалізації економіки через підтримку умов розвитку людського та інтелектуального капіталу на основі розвитку комплексних цільових програм бюджетування та функцію спільної відповідальності, стримування й подолання небезпеки ризиків в інноваційній діяльності приватного капіталу. Лише конкретизація, кристалізація та динамізація діяльності держави щодо виконання цих функцій може, як ми вважаємо, забезпечити переваги, отже якісний прорив у переорієнтації економічного та науково-технічного потенціалу України в бік формування стійкого інтересу бізнесу до інноваційної діяльності.

Така наша позиція щодо розвитку функцій фіскальної політики ліквідує певну аморфність, абстрактність визнаних сучасною економічною теорією та практикою характеристик деяких функцій податкової та бюджетної системи, забезпечить більш високий рівень дієвості податкової та бюджетної політики у процесах становлення соціалізації економіки, інноваційної спрямованості економічного розвитку. Залучення у науковий обіг, практику господарювання названих вище функцій, як індикаторів, обов'язкових для використання та виконання важелів впливу на спрямованість, отже структуру формування бюджету, бюджетних програм, спрямованість податкової політики, безперечно забезпечить більш щільну та ефективну взаємодію усіх елементів системи мотивації: інтересу — зацікавленості — мотиву — стимулу, що сприятиме отриманню стабільних вагомих результатів у процесі реалізації стратегічних цілей посттрансформаційного економічного розвитку.

Специфіка сучасного трактування системи функцій податкової та бюджетної політики полягає у тому, що як у функціях податків, так і в функціях бюджету чітко не структуровані інституціональні ознаки та норми, критерії та стандарти, використання яких є обов'язковим забезпечення мотиваційної природи цих функцій, стійкого стимулюючого ефекту у мережі: високий ступінь мотивації — вигода, або позитивний результат для підприємця — найманого працівника — суспільства з позицій зростання ВВП, добробуту, конкурентоспроможності, прибутковості. Так, наприклад, стимулюючу функцію фіскальної політики у науковій лі-

тературі в основному розглядають як таку, що у короткочасному періоді спрямовується на подолання економічної кризи, а в довгостроковому — на зростання темпів економічного розвитку [17], при цьому фактично не диференціюються джерела забезпечення цих темпів, стимулюючий ефект такої політики не має безпосереднього зв'язку з тим чи іншим типом розвитку, що в сучасних умовах є принциповим з позицій забезпечення конкурентоспроможності та системної рівноваги у суспільстві.

За цих умов визнання потреби в активній податковій і бюджетній політиці заохочуючого до інноваційного розвитку характеру, конкретизація функцій такої політики через визнання та застосування функції податкового забезпечення інноваційної спрямованості економічного розвитку, функції сприяння соціалізації економіки через підтримку умов розвитку людського та інтелектуального капіталу на основі розвитку комплексних цільових програм бюджетування та функції спільної відповідальності, стримування й подолання небезпеки ризиків в інноваційній діяльності приватного капіталу може стати, на наш погляд, одним із основних чинників, що свідчитимуть про завершення формування цілісної системи фіскальної політики в Україні, її нові можливості щодо реалізації стратегічних цілей посттрансформаційного періоду.

Література

1. *Стиглиц Дж. Ю.* Экономика государственного сектора. — М.: Моск. ун-т, 1997. — С. 93.
2. *Зайцев Ю. К.* Економічна політика: методологія, теорія, практика. — Чернівці: Рута, 1998. — С. 80—81.
3. *Мау В.* Экономическая политика 2006 года: на пути к инвестиционному росту // Вопросы экономики. — 2007. — № 2. — С. 9.
4. *Згуровский М. З., Панкратова Н. Д.* Системный анализ: Проблемы, методология, приложения. — К.: Наукова Думка, 2005. — С. 618—619.
5. Там само. — С. 620.
6. *Кочетков Г. Б.* Республиканская партия и наука // США — Канада: экономика — политика — культура. — 2006. — № 12. — С. 40—41.
7. *Саліхова О. Б.* Зовнішня торгівля високотехнологічними товарами: проблеми методології та практики статистичного обліку в Україні // Статистика України. — 2006. — № 3. — С. 19.
8. *Саліхова О. Б.* — Статистика України. — 2006. — № 3. — С. 17;
9. *Мірошник І. М.* Національні інноваційні системи та розвиток високотехнологічних галузей, підприємств, компаній. — К.: Наукова думка, 2003—80 с.
10. *Баумоль У.* Чего не знал Альфред Маршалл: Вклад XX столетия в экономическую теорию // Вопросы экономики. — 2001. — № 2. — С. 98.
11. *Зайцев Ю. К.* Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: Монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 134—135.
12. *Федосов В., Опарін В., Львовчкін С.* Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: Монографія / За наук. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 121, 120.
13. *Зайцев Ю. К.* Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 135.
14. *Цинн К. Г.* Социальное рыночное хозяйство. — Минск, 1994. — С. 31.
15. *Эрхард Л.* Второй период социальной рыночной экономики. Индустри курир, 20 июня 1953 года // Эрхард Л. Полвека размышлений: Речи и статьи. — М.: Руссико: Ордынка, 1993. — С. 277, 278, 279.
16. *Старостенко Г. Г., Булгаков Ю. В.* Бюджетна система: Навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — с. 95.
17. *Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І.* Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.2 / За ред. С. В. Мочерного. — Львів: Світ, 2006. — С. 512.

Надійшла до редакції: 14.01.2008